

האוניברסיטאים של ניהול, ייעוץ והערכה לטובת הגדלת החלקים של ניהול בחינוך, ייעוץ חינוכי והערכה בחינוך. הכיוון הנוסף של התכניות לתואר שני במכללות צריך להיות הצעת מודלים חינוכיים ייחודיים. אחרי שבתואר ראשון הוצאנו בוגרים בעלי מושג על הלימוד האקדמי, על תחום הדעת שלהם, על חינוך ועל פדגוגיה מעשית לפי מיטב המחקר הפרופסיונלי בארץ ובעולם, כעת יש להציע לחלק מהם להתפתח כבעלי סגנון ותפיסת עולם ייחודיים, כאלה או אחרים, ביחס לחינוך ולהוראה. שני כיווני פיתוח אלה לתואר השני יבליטו את מותר ה-M.Ed. מה-B.Ed. ואת מותר המכללות לחינוך מן האוניברסיטאות. ■

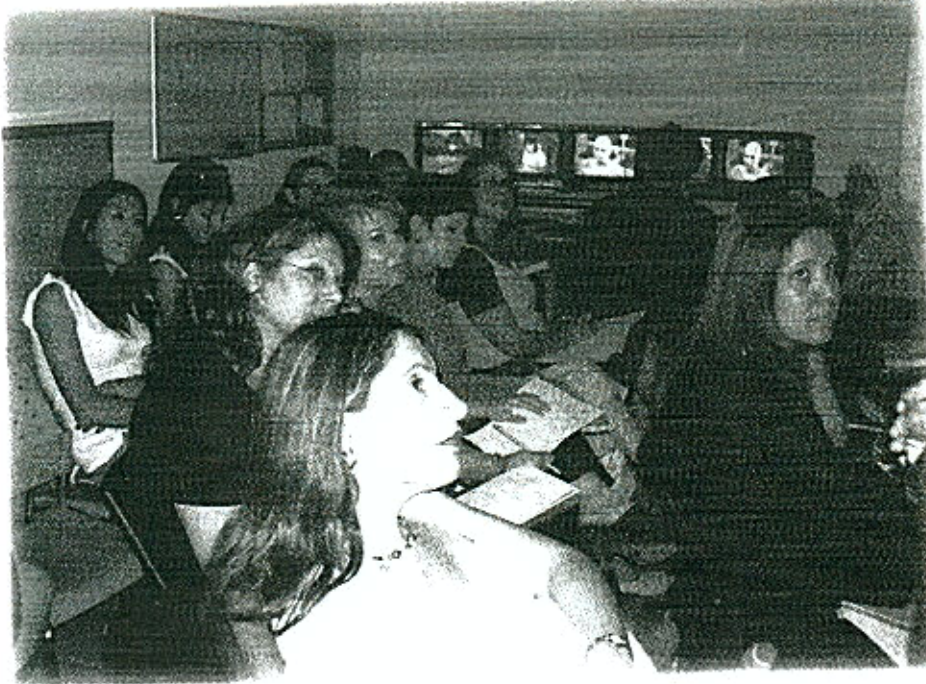
מקור יאה של כמה תוכניות שהוגשו ושופעויות נראה רק במנהליות, ניכרת עדיין הנטייה להנציח את המבנה של 'קצת דיסיפלינה', 'קצת חינוך ומתודולוגיה' ו'קצת דידקטיקה של הדיסיפלינה'. התואר השני הישומי של המכללות הוא בדיוק הבמה לנצל את החופש האקדמי הנתון לאנשי מכללות להביא את הנדרש ביותר מבחינה יישומית בשדה החינוכי באופן לגמרי אינטגרטיבי וברמה אקדמית גבוהה. העיקרון האינטגרטיבי-יישומי חשוב לא רק בתכניות של חינוך והוראה של תחום דעת ספציפי, אלא גם בתכניות כלליות יותר כמו ניהול, ייעוץ והערכה. גם בהן ראוי דווקא לצמצם את החלקים

המעבר מזהות המורה לזהות היועץ החינוכי: הרחבת הפרוכסיה או סוציאליזציה מקצועית חדשה

ד"ר סמדר בן אשר ■ מרכזת התכנית לייעוץ חינוכי; פרופ' לאה קוזמינסקי ■ ראש בית הספר ללימודים מתקדמים, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

חינוכיות נראית כמשקפת סוגיה מרכזית בהכשרתן, הראויה לבחינה ולהתמודדות. בשונה מהכשרת היועצים החינוכיים באוניברסיטאות, ההכשרה במכללה נועדה להיות מסלול להתפתחות מקצועית למורים בעלי אוריינטציה לתחום הייעוצי-טיפולי, מסלול שיכשירם לפעול כיועצים חינוכיים במערכת החינוך. המועמדים שנבחרו ללמוד בתכנית נמצאו על ידי ועדת הקבלה ככאלה שיש להם מסוגלות אישית לפתח כישורים בתחום הדאגה למיטביות (well being) של התלמידים, וזאת מתוך התפיסה הרואה ביועצים החינוכיים כמי שעומדים בתווך בין התלמיד כפרט לבין המערכת. בעבודתם נדרשים היועצים ליישם התערבויות חינוכיות תוך שמירה מרבית על מרכיבי אישיותם הייחודית של התלמידים ודאגה לצורכיהם. עמדה זו והפעולות הנגזרות ממנה מחייבות שינוי משמעותי בנקודת המבט שנקטה עד כה, זו של המורה בכיתתו, האחראי להוראת תחום דעת והרואה את קידום תלמידיו מתוך גבולות כיתתו. בשנים שקדמו לפתיחת התכנית גיבש צוות המרצים במכללה האקדמית ע"ש קיי רציונל שעל פיו נבנתה התכנית. העיקרון המנחה רציונל זה, והבא לידי ביטוי בכל הקורסים בתכנית, הוא כי היועץ החינוכי נדרש למלא תפקיד מרכזי כמוביל את המערכת הבית-ספרית לקידום יכולתו של הפרט לחוות סביבה המאפשרת ומצמיחה תהליכים של התפתחות אישית (קוגניטיבית, חברתית ורגשית). הגדרה זו של תפקיד היועץ החינוכי מחייבת פיתוח עמדת מנהיגות פורצת דרך ולא קונפורמית. הכשרת היועצים החינוכיים לעתיד מכוונת לסייע להם לפתח חשיבה מקצועית ביקורתית ביחס להערכת צורכי הפרט וצורכי המערכת, וזאת באמצעות גיבוש כלים שונים מבוססי ידע פרופסיונלי. היועץ החינוכי עומד בפני הצורך לפעול בקשת רחבה של מיומנויות: זיהוי קשיים,

שנת הלימודים תשס"ח נפתחה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי תכנית לתואר שני בייעוץ חינוכי (M.Ed.). המחזור הראשון כלל 30 סטודנטיות, שכולן עמדו בתנאי הקבלה המחמירים של התכנית. אחד מתנאי הקבלה הוא שלוש שנות ניסיון לפחות בהוראה. כלומר, אלה הן סטודנטיות לייעוץ חינוכי, שיש להן כבר זהות מקצועית כמורות ושהתפתחותן המקצועית כלה סוציאליזציה מוצלחת להוראה. עם כניסתן לתכנית המכשירה אותן להיות יועצות חינוכיות, הן אמורות לעבור שינוי (או תוספת) בזהותן המקצועית, ממורות ליועצות חינוכיות. מורכבותו של המעבר מזהות מקצועית כמורה לזהות מקצועית כיועצת חינוכית בא לידי ביטוי בסוגיות שנדונו כמעט בכל הקורסים בתכנית, וניתן לראותה כאחד ממאפייני ההכשרה בתכנית זו. כך למשל ניתן להדגים את ביטוייה של סוגיה זו באמצעות אחת מהמשימות בקורס "היחס הייעוצי המסייע". באחת המטלות שניתנו בקורס התבקשו הסטודנטיות לסכם ריאיון שהתקיים עם יועצת במעבדה החברתית (ריאיון חי הנערך במעבדה עם מראה חד-סטריית) ולתכנן את המשך תהליך ההתערבות. בסיכום כתבו כמה מהן: "נלמד אותה את המיומנות... נקנה לה כלים... נסביר לה...". ניתן לראות כי חרף העובדה שהסטודנטיות לומדות בתכנית המכשירה אותן לקראת רכישת הזהות המקצועית של היועץ החינוכי, כמנחות ומסייעות, הן עדיין דבקת בזהותן כמורות המחויבות בהוראה, זהות שהן הגיעו עימה ללימודיהן לתואר השני בייעוץ חינוכי. זהותן כמורות מושרשת עמוק כל כך בעולם הייצוגים המקצועיים שלהן, שהיא ממשיכה להיות נקודת המוצא שלהן לבחינת סיטואציות בין אישיות, גם בבואן לפעול בתפקידן החדש כיועצות. דואליות זו בין זהותן המקצועית המסורתית כמורות, לבין הזהות המקצועית החדשה כיועצות

סטודנטיות לתואר שני ביעוץ חינוכי במכללה האקדמית ע"ש קיי באר שבע

הגדרתם והמשגתם, הכלה ואמפתיה, הדרכה, יוזמה והובלת שיח של היועצות (של צוותים ובין עמיתים), אך גם כזה שיכול לעמת בעלי תפקידים או הורים תוך שהוא מציג עמדות ודעות המאירות באור חדש (שלעיתים אינן בקונצנזוס) את הדרכים להצמחת הפרט והמערכת. היועץ החינוכי מובחן מהמורה בכך שהתבוננותו אינה רק מנקודת המבט של התלמיד היחיד או הכיתה שהוא מופקד עליה כמחנך, אלא עליו להיות מסוגל לפעול מתוך ראייה מערכתית, הדורשת הבניה שונה של מערך הנאמנויות שלו בבית הספר. המעבר מזהות המורה לזהות היועץ מחייבת התפתחות של ידע פרופסיונלי ובה בעת גם התפתחות בתחום האישי, בראיית העצמי והאחר, בהבנת אינטראקציות חברתיות ומערכתיות מורכבות ביותר וגם בפיתוח אומץ ייחודי שיש בו גם ענווה וצניעות. לפיכך, הבניית הזהות המקצועית ביעוץ

סטודנטים, אנשי סגל ויועצים חינוכיים בשדה. מטרתם היא לאפשר שיח של משא ומתן מתמשך על זהותם המקצועית כיועצים חינוכיים, כולל היבטים רגשיים, חברתיים-תרבותיים, מוסריים, מקצועיים, פוליטיים ופיזיים-בית ספריים. אנו רואים בשיח הזה חלק מהדיאלוג להבניית זהות מקצועית וככלי עתידי לביטוי הקול המקצועי.

התכנית מעלה למודעות של צוות המרצים והסטודנטים את סוגיית המעבר מזהות מקצועית של מורה לזהות מקצועית של יועץ חינוכי. מעבר לכך, יש לנו עניין במחקר הבוחן את השאלה, אם בוגרי התכנית מרחיבים את הפרופסיה המסורתית שלהם כמורים, או מפתחים סוציאליזציה מקצועית חדשה כיועצים חינוכיים. ■

חינוכי דורשת מהסטודנטיות לפתח זהות כפולה, הן של מורה (כי הן ימשיכו גם להורות בבית הספר) והן של יועצת חינוכית. פיתוח זהות זו ידרוש תהליכים מורכבים, וביניהם גם מעורבות בתהליך של ביטול למידה (unlearning), ומהצד האחר גם למידה חדשה (learning). עליהן לבטל חלק מהלמידות הקודמות שלהן ביחס לפעולתן כמורות (פעולות שהיוו בסיס להבניית זהותן בהוראה), בעת שהן ירצו לפעול כיועצות חינוכיות ולקדם למידות חדשות שיצמיחו אותן בתפקידן.

תכנית הייעוץ החינוכי במכללת קיי מעודדת את המכשירים עצמם לתפקידם כיועצים חינוכיים להיות מעורבים ביון בתפקידי היועץ החינוכי במגוון ההקשרים האקדמיים והפרקטיים שלו. הקורסים והסדנאות מקדמים קשרי גומלין מתמשכים בין

תפיסת התכנים של התואר השני במכללת לוינסקי

כחפי מיכל צלרמאיר, ד"ר אילנה אלקד-להמן, ד"ר ליה לאור ■ התכניות לתואר שני, מכללת לוינסקי לחינוך

ומבחינת דרישות קדם, משותפת להן התפיסה המדגישה את חשיבות המסגרת התאורטית לתכנון לימודים אקדמי.

התאוריה הקונסטרוקטיביסטית המסבירה את התפתחות הילד, את בניית סביבות למידה ואת הלמידה המקצועית של מבוגרים, היא המטרה וגם האמצעי של ההוראה והלמידה בתכניות.

להלן עקרונותיה העיקריים של תאוריה זו ואופני מימושה

התכניות לתואר שני במכללת לוינסקי מיועדות למורים המלמדים במסגרות שונות במערכת החינוך, לבעלי תפקידים בבית ספרם או למדריכים מטעם הפיקוח.

כמחצית מהלומדים בתכניות אלה הם בוגרי האוניברסיטאות השונות בארץ, ומחציתם בוגרי מכללות לחינוך או אקדמאים שהסבו עצמם להוראה. מכללת לוינסקי מציעה שלוש תכניות